

פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרין

زو هديرين ZO HADEREKH

גיליון 47, 2 בדצמבר 2020

הפגנה בכיכר הבימה בתל-אביב ב-2012 נגד איומי המלחמה של ממשלת נתניהו (צילום: אקטיבסטיילס)

רצח בטוראן

די לחיסולים ולחרחור מלחמה: הגיעה העת למזרח תיכון ללא נשק גרעיני

ומדברים על שלום הם מחרחרי מלחמה. זו תוכנית הפעולה שגיבשו הנשיא היוצא דונלד טראמפ, ראש הממשלה נתניהו ויורש העצר מוחמד בן סלמאן לחודשים שנותרו עד השבעת הנשיא החדש ביידן. הסלמה זו מסכנת את כלל עמי האזור. למחרת הרצח באיראן הודיע הפנטגון כי הוא מחזיר את נושאת המטוסים "נימיץ" למזרח התיכון. בווינגטון התחכמו: "זה חכם להיות בעלי יכולות הגנה נוספות באזור כדי להתמודד בכל מצב". אך תחת ממשל טראמפ הגוסס שסיסתו "תמות נפשי עם פלישתים", הפרובוקציה עלולה להדרדר להתקפה רבתית. למי היה נחוץ החיסול? למי נחוצה כעת מלחמה? התשובה ברורה: לא לעמי האזור. הגיעה העת לקדם מדיניות שקולה ואחראית המסוגלת לחלץ עשרות מיליונים ממעגל המוות וההרס: פירוז המזרח התיכון כולו – לרבות ישראל – מנשק גרעיני.

אלמונים התנקשו בחייו של המדען מוחסן פחריזאדה ביום שישי (27.11) בקרבת טהראן. שירותי הריגול של ישראל כינו את הנרצח "אבי תוכנית הגרעין האיראנית". הוא אף "סומן" בעבר במסיבת עיתונאים שערך ראש הממשלה בנימין נתניהו. בעקבות הרצח אמר גורם ישראלי בכיר ל"ניו יורק טיימס", כי ישראל תמשיך לפעול נגד תוכנית הגרעין האיראנית "ככל שידרש". הבכיר הישראלי, שלפי העיתון האמריקאי היה מעורב במשך שנים במעקב אחר המדען, הוסיף כי שאיפותיה של איראן להשיג נשק גרעיני הן איום על שלום העולם, ולכן "צריך להודות לישראל" על ההתנקשות במדען. על שבח עצמי זה אמרה ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת): "המבצעים חיסולים

הגאון נגד הפרוטוקולים של זקני פיזר

"הגאון הרב יואב אלון שהתפרסם לאחרונה כשהוביל קו תקיף במיוחד נגד חיסוני הקורונה, מגולל בארוכה שורת טענות והאשמות חמורות נגד חברת פיזר שפרסמה את הצלחתה לייצר חיסון, פרסום שבעקבותיו החל בישראל מרוץ הצטיידות בחיסון. הרב אלון שבעברו שימש כמדען התעשייה הביטחונית ומחזיק בשלל תארים אקדמיים ממכון ויצמן והאוניברסיטה העברית, טוען בתוקף כי הקורונה והחיסונים הם תוצר זדוני מובהק של חבורה סודית שמנהלת דברים רבים בעולם מאחורי הקלעים, כשאחת המטרות הברורות שלהם זה דילול האוכלוסייה העולמית והתנכלות ספציפית לציבור החרדי המהווה איום על העולם החילוני – החופשי מכל רסן של מוסר ודת".

(אתר "בחדרי חרדים", 18.11)

... ומה אמר הגאון מרחוב בלפור?

"נשים זה לא בעל חיים שאתה יכול להכות בו, והיום אנחנו אומרים שגם בבעל חיים אתה לא מכה. אנחנו מבינים שיש תוכנה ויש אינטליגנציה וקוגניציה ורגשות גם לבעלי חיים. אנחנו חמלים, בצדק, על בעלי חיים. נשים הן בעלי חיים, ילדים הם בעלי חיים. בעלי חיים עם זכויות".

(דברי נתניהו לרגל יום המאבק למניעת אלימות כלפי נשים, 23.11)

ברכת הדרן החליפית

"אני מברך על מינוי מנכ"ל משרד רה"מ החליפי הוד בצר. בשעה זו של מגפה משתוללת ומשבר כלכלי חריף, הוא ללא ספק האדם החליפי הנכון במקום החליפי הנכון, שיעשה עבודה חליפית נכונה למען אזרחי ישראל החליפיים".

(ח"כ עופר כסיף, 22.11)

רגע, הם לא חלק מממשלת נתניהו?

"מפלגת העבודה פנתה למבקר המדינה מתניהו אנגלמן בבקשה לחקור מי עומד מאחורי קמפיין 'אהוב שלנו', שמימן גורם אנונימי כתמיכה בראש הממשלה בנימין נתניהו, בחשש שמדובר בעבירה על חוק מימון מפלגות".

(הודעת דובר מפלגת העבודה, 22.11)

על מעלליו של נשיא טרלנד הלא-יוצא

"נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ יצא לשחק גולף אחרי הופעה וירטואלית קצרה בפתח פסגת המדינות ג'20. טראמפ, שעדיין לא מודה בהפסדו לנשיא הנבחר ג'ו ביידן, אמר שהוא עשה 'עבודה מדהימה' במהלך כהונתו, הן כלכלית והן בטיפול במגיפה. עם זאת, הוא סיים את הופעתו לפני הדיונים על המאבק העולמי בנגיף. גורם שהשתתף בפסגה ציין כי טראמפ 'לא אמר דבר על המצב בעולם'. משתתף אחר בשיחות סיפר כי טראמפ הוסיף: 'היה זה כבוד לעבוד עמכם ואני מצפה לעבוד עמכם בעתיד לאורך זמן רב'. לאחר שסיים את דבריו המשיך טראמפ למגרש הגולף שלו בוורג'יניה, מרחק קצר מוושנינגטון".

(לה מונד, 23.11)

על מורשתו של נשיא טרלנד הלא-יוצא

"הבולשת הפדרלית של ארה"ב דיווחה על מספר שיא של מקרי הריגה המסווגים כפשעי שנאה בשנת 2019, יותר מפי שניים מהשיא שנקבע בשנת 2018. כך עולה ממידע שפרסם לאחרונה מרכז מחקר העוסק בתנועות קיצוניות. מספר פשעי השנאה הגיע לשיא של יותר מעשור. נתוני הבולשת מראים שפשעי שנאה היו בירידה מאז השיא הקודם שלהם בשנת 2008, אך טיפסו כמעט כל שנה מאז 2014. כך אמר בריאן לוין, קצין משטרה בדימוס מניו יורק וכיום מנהל המרכז ללימודי שנאה וקיצוניות באוניברסיטת קליפורניה בסן ברנרדינו".

(וול סטריט ג'ורנל, 16.11)

דברים בשם אומרם

איך לא חשבו על זה קודם?

"רכזי מודיעין במשטרה מצטרפים לקבוצות ווטסאפ של מפגינים נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו כדי לאסוף מידע על המחאה. כמו כן, הרכזים סורקים את הרשתות החברתיות במטרה לאסוף מידע על מובילי המחאה ועל המפגינים נגדם. הרכזים גם מנטרים את הרשתות החברתיות בניסיון לאתר התבטאויות המוגדרות "פוגעניות" בנוגע לשוטרים".

(הארץ, 19.11)

מכתבים למערכת

על הרצח וההפגנה בעראבה

בעיצומן של הכנות לכנס על מאבקן המתמשך של הנשים למיציא זכויותיהן, ובראשן הזכות לחיים, נדמה שהכל מתגמד. כל השיחות סביב עיצוב ההזמנה, הדוברים, איפה, מתי ואיך. בזמן שאנחנו עסוקות בפרטים טכניים נפלה עוד אישה קורבן לאלמות. רצח אכזרי באור יום, באמצע רחוב ראשי, ולעיני העוברים ושבים. את תחושת הכובד שליוותה אותי ביום הירצחה של עבאהרה לא חשתי כבר זמן רב.

תחושות חוסר האונים, האכזבה והכעס הקפיאו את כל התוכניות שהיו לי, ונאלצתי להפסיק לחצי יום את ההתעסקות בארגון האירוע, כי פשוט לא הייתי מסוגלת לעבוד. לא הכרתי את וופא ולא את הסיפור האישי שלה, אבל הכרתי נשים כמוה, וכמו 19 הקורבנות שנפלו מתחילת השנה, שדפקו על דלתות, חיפשו עזרה ולא מצאו.

יום אחרי הרצח אני עומדת לצידן של עשרות נשים בעצרת מחאה, ואל מול עינינו עוברות מאות מכוניות – נהגים ונהגות אדישים למתרחש. כנראה לא רק המשטרה ולשכות הרווחה אטומי אוזניים כשדופקת על דלתן אישה נרדפת. גם החברה אדישה.

אני חוזרת למקום בו הדברים נעצרו וממשיכה בתכנון הכנס יחד עם השותפות שלנו, נשים אמיצות מהארגונים "נשים נגד אלימות" ו"אעלאם", באמונה שאת חלקי בשינוי שאני שואפת לו אני צריכה למלא באמונה עמוקה שהוא חשוב ומשפיע. אני חוזרת לתסריט שיניע אנשים לפעולה, לכנס שיבקש לשים את האלימות נגד נשים על סדר היום הציבורי, ולעבודה תקשורתית שתדרוש חקירה עד שנגלה איפה נכשלנו: שופטים ושוטרים, מנהיגים ואזרחים.

וופא עבאהרה היא לא עוד שם. היא האישה שחזקה בי יותר מתמיד את הרצון לעשות כל אשר בידי, גם הזעיר ביותר, למען מיגור האלימות.

סמאח בטול, האגודה לזכויות האזרח

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

קרע ברשימה המשותפת

הוא שהאזרחים הערבים יהיו מאוחדים וחזקים". גם בבל"ד ובתע"ל התנערו מדבריו של עבאס ומדרכו הפוליטית המזיקה, השואפת להחזיר את הפוליטיקה של הציבור הערבי בישראל לימי "מפלגות המיעוטים" ששימשו קבלני קולות של מפא"י בשנות שלטונה.

מנדט לחאבק

הרשימה המשותפת קמה בינואר 2015 כתגובה לגל המתקפה הפשיסטי שהוביל הימין נגד הציבור הערבי בישראל. היוזמה להעלאת אחוז החסימה, אותה קידם יו"ר "ישראל ביתנו" אביגדור ליברמן במטרה למנוע מחד"ש ומהאזרחים הערבים ייצוג בכנסת, הייתה רק אחד הגורמים להקמתה. האיחוד האלקטורלי בין חד"ש הערבית-יהודית לבין המפלגות הערביות הניב עלייה באחוז ההצבעה של האזרחים הערבים. המסר היה ברור: הרשימה המשותפת קיבלה מנדט מהציבור להיאבק על זכויותיו של המיעוט הערבי-הפלסטיני בישראל. מי ששולל כעת מהמשותפת את ההצדקה לקיומה הוא דווקא עבאס, אשר מוכן לתמוך בגדול המסיתים נגד האזרחים הערבים תמורת הבטחות סרק. הפגיעה האלקטורלית הצפויה של עבאס ברשימה המשותפת עולה בבירור מהסקרים האחרונים, המעניקים לה בין 11 ל-13 מנדטים – ירידה של 2-4 מנדטים מכוחה הנוכחי.

עבאס מבין כנראה שהוא בעמדת מיעוט בציבור הערבי בשאלת שיתוף הפעולה עם ממשלת הימין, ויודע שאם יפרק את המשותפת על רקע יחסיו עם נתניהו, בבחירות הבאות עלולה רע"מ למצוא עצמה מתחת לאחוז החסימה. לכן מצא לו עבאס קרדום לחפור בו: זכויות להט"ב. הרבה יותר נוח עבורו לפרק את השותפות על רקע התנגדותו לזכויות להט"ב, תוך מתקפה על עמדותיהן המתקדמות של חד"ש ומק"י, וכך לקושש קולות בקרב החלקים השמרניים ביותר באוכלוסייה הערבית. אין ספק שבהסתה נגד ציבורים מוחלשים כבר הספיק עבאס ללמוד דבר או שניים מידידו החדש נתניהו.

לעבאס אולי נדמה שהוא "משתמש" בקשריו עם נתניהו כדי להשיג הישגים עבור ציבור בוחריו, אבל האמת היא שנתניהו הוא משתמש בעבאס. ברגע שיצליח נתניהו להשיג את מבוקשו ולפרק את הרשימה המשותפת יתגלה ערכן האמיתי של הבטחותיו: הנאשם מבלפור ישליך את רע"מ ככלי אין חפץ בו. עבאס בדרכו לגלות מה שגילו רבים משותפיו של נתניהו לאורך השנים – ראש הממשלה משתמש וזורק.

אם הרשימה המשותפת חפצה חיים, נותרו לה רק שתי אפשרויות לבחור ביניהן: לקצץ את כנפיו של עבאס, או להיפרד ממנו – ולחזק את השותפות היהודית-ערבית.

אסף טלגם

ערב ההצבעה על הקדמת הבחירות (1.12) פיזר יו"ר רע"מ, ח"כ מנסור עבאס, ערפל סביב כוונותיו לתמוך בהפלת ממשלת נתניהו, למרות הפצרותיהם של יתר מרכיבי הרשימה המשותפת לתמוך בהצעה לפיזור הכנסת. בריאיון לערוץ 20

שבוע קודם לכן (24.11) אמר עבאס: "אנחנו לא שמאל ולא ימין, אנחנו נציגי הציבור הערבי... לכן מיצבתי את רע"מ במקום נוח יותר שיאפשר להתמודד עם מגוון הדעות, המפלגות והזרמים בקשת הפוליטית בישראל... בנושאים חברתיים ובנושאי דת ומדינה אני נמצא בימין". עבאס התחמק מאחריותו לקרע ברשימה המשותפת ותבע מהשותפות להיכנע לאיומו: "אם המשותפת תלך בדרך שאני מציג, אז יש סיכוי שהיא תמשיך להתקיים. אם המשותפת תחזור על אותן טעויות ועמדות שלא מביאות

בשורה לחברה הערבית היא מאבדת את ההצדקה לקיומה". עמיתיו ברשימה המשותפת לא עברו בשתיקה על דבריו המקוממים של עבאס, שמבטאים צעד נוסף במגמת התקרבותו לממשלת נתניהו בחודשים האחרונים (ר' גיליון 45 של "זו הדרך"). ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת) אמרה כי היא "מרגישה מבוכה שעדיין יש מישהו שמאמין שאפשר להוציא מממשלת נתניהו משהו טוב". תומא-סלימאן התייחסה לעמדותיו של עבאס כ"סטייה מהדרך", והוסיפה: "זו זרימה לכיוון של ביבי ולהחלשת הרשימה המשותפת – ולא שום דבר אחר. מה שמנע מנתניהו להרכיב את הממשלה בה חפץ בבחירות האחרונות זו העלייה במספר המנדטים של הרשימה המשותפת. את רצונו של נתניהו לפרק את הרשימה המשותפת או לפגוע בכוחה אני יכולה להבין, כי אנחנו מאיימים עליו. אבל שמישהו ייצא מתוכנו וייתן יד לזה? זה דבר שאי אפשר לסלוח עליו".

בראיון ל-FM103 הוסיפה תומא-סלימאן: "אנחנו מדברים פה על שיתוף פעולה עם הגזען מספר אחד במדינה. הוא רוצה להמשיך במדיניות הכיבוש, ההתנחלויות והדרת האוכלוסייה הערבית, ועכשיו מדברים על לחבק אותו? אי אפשר לקבל את זה. לא אנחנו סטינו מדרכה של הרשימה המשותפת". בתשובה לשאלה על עתיד הרשימה המשותפת הבהירה: "אנחנו רוצים להמשיך כדי להשתמש בכוח הפוליטי שלנו להפיל את ממשלת הימין. כל מי שלא יקבל על עצמו את המשימה העיקרית הזו, בחר לעצמו דרך אחרת".

יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש), אמר בהתייחסותו לפיצול המאיים על אחדות המשותפת: "אני רוצה לשמר את האחדות. אנו מתמודדים עם בעיות רציניות מאוד. נתניהו הצליח לפלג את כולם, ועכשיו הגיע תור הרשימה המשותפת. יש בינינו חילוקי דעות אידיאולוגיים. אנחנו מיעוט ומאז 'חוק הלאום' הפכנו מיעוט נרדף – לכן הגענו ל-15 מנדטים. אין ספק שהאינטרס של הציבור שלנו

אתמד טיבי, איימן עודה ומנסור עבאס בעת ההכרזה על הקמת הרשימה המשותפת (צילום: אל-אתיחאד)

לחופש המידע שהגיש אחד ההורים לפני כשנתיים חשפה כי ב-2018 סיפקה העירייה החזר הוצאות רק ל-59 תלמידים, ובעבר ל-16 ילדים משכונת רמיה בעיר הייתה הסעה. עיריית כרמיאל מסרה אז בתגובה כי היא פועלת לפי חוק בהתאם לכללי משרד החינוך.

במקביל לתביעה, דרש עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, במהלך השנה האחרונה מעיריית כרמיאל לממן את נסיעת התלמידים, ופנה למשרד החינוך כדי להרחיב את רשימת היישובים המשוויכים לעיר כרמיאל במיפוי של המשרד, כך שישקף את רישומם בפועל של הילדים בבתי ספר ביישובים הערביים הסמוכים לעיר. לדברי עו"ד נארימאן שחאדה זועבי ממרכז עדאלה, "פסק הדין קובע כי מתן שוויון זכויות לתושבים הערבים של כרמיאל יסדר מסר שיזמין תושבים ערבים נוספים להתגורר בעיר, ומעניק לפי הגיון זה הכשר למדיניות גזענית ומפלה. אלה בדיוק ההשלכות המפחידות מפניהן התרענו כאשר התנגדנו לחוק הלאום".

למרות הלחץ מצד אנשי דת:

הרצאה של ח"כ תומא-סלימאן

ראש העיר קלנסווה, עבד אל-באסט סלאמה, הורה לבטל הרצאה של ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת) בנושא זכויות נשים. ההרצאה אמורה הייתה להתקיים במתנ"ס העירוני (29.11) לרגל יום המאבק באלימות כלפי נשים. אנשי דת לחצו על ראש העיר לבטל את ההרצאה בתואנה של תמיכתה של תומא-סלימאן בזכויות להט"ב. בעקבות החלטת ראש העיר הועברה ההרצאה לביתו הפרטי של אחד מפעילי חד"ש בקלנסווה, ד"ר ת'אבת אבו ראס.

ד"ר אבו ראס, מנהל שותף ביוזמות אברהם, מסר: "קבוצה קטנה ניצלה את המציאות העגומה בעירייה לא מתפקדת ולחצה על ראש העיר לבטל את האירוע". "מבחינתי לא תהיה סתימת פיות בעיר, ולכן החלטתי להזמין לביתי את ח"כ תומא-סלימאן כאות הערכה לפועלה, במיוחד למען הנשים", הדגיש. ח"כ תומא-סלימאן הגיעה למפגש בביתו של אבו ראס ומסרה: "כמו בעמים אחרים, גם בחברה הערבית יש מחלוקות על סוגיות חברתיות, וזה חלק מתהליך בריא. אני לעולם לא אפגע באחרים מבני עמי או אקרא להחרים, ואמשיך להגן על פלורליזם ועל חופש ביטוי". המפגש שודר בשידור חי ברשתות החברתיות בהשתתפות מאות.

הפעילה החברתית אסיל מתאנה, מיוזמות ההרצאה, אמרה ל"הארץ": "הניסיון להסיט את תשומת הלב מאלימות נגד נשים לסוגיית הלהט"בים לא מוצדק בעליל". אנשי הדת מדברים על חופש ביטוי וחופש דעה, אבל מנסים לכפות עמדה ולסתום פיות".

מק"י וחד"ש גינו בחריפות את ביטול ההרצאה. מזכ"ל מק"י, עאדל עאמר, אמר לעיתון "אל-אתיחאד": "החברה עאידה תומא-סלימאן הפכה בשבוע האחרון יעד להתקפות של החוגים החשוכים. באחת הקריאות שפורסמו ברשתות החברתיות אף איימו 'לפוצץ בכוח' את המפגש שנועד לקדם זכויות נשים. זו התנכלות כלפי החברה עאידה, שבמשך שנים רבות נאבקה למען זכויות נשים, אבל זו גם התקפה על דרכה של המפלגה הקומוניסטית הדוגלת בשוויון והנלחמת נגד הדרה, אפליה, גזענות ודיכוי מכל הסוגים".

רבים פרסמו הודעות גינוי להחלטתו של ראש העיר, בהם הארגון נשים נגד אלימות; מזכיר חד"ש מנצור דהאמשה; חברי הכנסת מטעם חד"ש; ופעילות פמיניסטיות ערביות ויהודיות.

אפליה גזענית בחסות חוק הלאום

בית משפט השלום בקרית נשען על חוק הלאום כדי להכשיר מחיקת תביעה שהגישו שני ילדים ערבים מכרמיאל. כך פורסם השבוע (30.11) ב"הארץ". הילדים, שני אחים בני שש ועשר, תבעו את העירייה באמצעות דודם על החזרי הוצאות לנסיעות למוסדות לימוד שאליהם הם נאלצים לנסוע, מאחר שאין בתחומה של כרמיאל אף לא מוסד לימוד ערבי אחד. התובעים ביקשו מהעירייה להחזיר להם 25 אלף שקלים שהוציאו על נסיעות למוסדות החינוך שבהם הם לומדים. בין יתר הטעמים למחיקת התביעה: "שמירה על צביונה היהודי של כרמיאל" בהתאם לחוק הלאום.

"כרמיאל, עיר יהודית, נועדה לבסס את ההתיישבות היהודית בגליל", כתב הרשם הבכיר יניב לוזון בהחלטתו. "הקמת בית ספר בשפה הערבית... (וכן) מימון הסעות לתלמידים ערבים, לכל דיכפין ובכל אתר, עלול לשנות את המאזן הדמוגרפי ולפגוע בצביונה של העיר". עוד נכתב בהחלטה: "סעיף 7 לחוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי קובע: 'המדינה רואה בפיתוח התיישבות יהודית ערך לאומי, ותפעל על מנת לעודד ולקדם הקמה וביסוס שלה'. פיתוח ההתיישבות היהודית וביסוסה הינו ערך לאומי המעוגן בחוק יסוד ויש בו כדי להוות שיקול ראוי ודומיננטי במערכת השיקולים העירונית, כולל לעניין הקמת בית ספר ולקביעת מדיניות במימון הסעות אל מחוץ לעיר".

ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת) התריעה: "לכל מי שאמר שחוק הלאום הוא לא מסוכן ורק סמלי – פסק הדין שניתן בעקבות עתירת הילדים מכרמיאל מסמן את הכיוון. בנימוקים של 'צביון יהודי' אפשר להפלות ערבים – בחסות חוק הלאום. חוק זה המבסס אפרטהייד אומר שהאזרחים היהודים שווים יותר מהאזרחים הערבים. הקורבנות הראשונים הם שני הילדים בכרמיאל".

במאס האחרון פרסם "הארץ" כי עיריית כרמיאל מסרבת לממן הסעות למאות תלמידים ערבים הלומדים מחוץ לעיר. בכרמיאל, שבה אין בית ספר ערבי, התגוררו בשנת הלימודים הקודמת כ-500 תלמידים ערבים. 152 מהם למדו במערכת החינוך העברי בעיר ו-326 – במוסדות מחוץ לעיר. בקשה

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

ארגון פוליטי הוא הכרחי

גיסא, וקו-אופטציה של המחאה בידי מפלגות האופוזיציה הבורגניות מאידך גיסא. נכון לזמן כתיבת שורות אלו, נראה שאף לא אחד מהארגונים שצמחו במחאה (הוורודים, השחורים או "קריים מיניסטר") אינו מתעתד להרכיב מפלגה חדשה. עם זאת, ייתכן כי פעילים מתוכם יתדפקו על דלתותיהן של מפלגות המרכז השחוקות בניסיון לסחוף לעברן מפגינים.

פעילי בנק" ומק"י מפגינים נגד ממשלת הימין בכיכר המושבות בתל אביב, 28.11 (צילום: "זו הדרך")

מבחינת הגורמים האופורטוניסטיים במחאה, אפשרות נוספת היא הצטרפות למפלגת אווירה שצפוי שתקום לקראת הבחירות לכנסת ב-2021, אשר תציג סיסמאות חלולות ותעמיד בראשה גנרלים, ראשי ערים או אנשי עסקים.

לקראת דעיכה?

בשיחות עם הגרעין הקשה של המפגינים על עתיד המחאה, ישנם כאלה המודים בחצי פה בדעיכה אך תולים תקוות בחידוש המחאה במלוא עוזה עם פתיחתו הצפויה של משפט נתניהו בינואר או בפברואר. לטענתם, גדודי מפגינים יפגינו אז מול בית המשפט ברחוב צלאח א-דין, וההמונים ישובו להתגודד בכיכר פריס הסמוכה למעון ראש הממשלה, או "כיכר הדמוקרטיה" כפי שהם מכנים אותה.

המחאה אפוא עשויה לחוות עליות ומורדות. אך אפשר לקבוע בביטחון מסוים כי אינה צפויה לגווע בחודשים הקרובים. לכן חיוני שחודשים אלה לא יעברו כזמן מבוזבז. חיוני לפעול בנחישות לשילוב המפגינים בכוח פוליטי מהפכני עם דרישות פוליטיות מהפכניות – ולא להסתפק בסיסמה "לך".

זוהר אלון

פניית המערכת

מערכת "זו הדרך" מזמינה את הקוראות והקוראים לשלוח מאמרים ורשימות בנושא המחאה נגד נתניהו, האתגרים העומדים בפניה ועתידה. זאת, לקראת הבחירות הקרובות וכוונתו של ראש הממשלה להיאחז בשלטון בכל מחיר. נא לשלוח לכתובת: zohaderekh@gmail.com

לאחר חצי שנה של מחאה ראוי לעצור לרגע ולחשוב – לאן זו צועדת? נדמה כי בחודש האחרון מצויה האנרגיה המהפכנית של המפגינים, שצברה תאוצה מאז אירועי "הביביסטיליה" ב-15 ביולי – בדעיכה. בעקבות הסגר השני התפזר ריכוז המפגינים הגדול בבלפור לכל קצות הארץ: הפגנות מקומיות פרחו מקיסריה עד חולון, מבאר שבע עד רמת גן-גבעתיים.

עם זאת, אין לזלזל באנרגיה הציבורית המושקעת במחאה. לפי נתוני הדגלים השחורים, כ-10% מאזרחי המדינה השתתפו בשלב זה או אחר בהפגנות המקומיות, במשמרות המחאה בצמתים ובגשרים או בהפגנות בבלפור. מדובר בהישג מרשים, לכל הדעות. הוא מעיד על כך שבהפגנות השתתפו רבים שאינם אנשי שמאל. במוכן זה, כפי שארגוני הצעירים מדגישים שוב ושוב: "ההפגנות הן של כולם".

אנרגיה ללא ארגון

בטור דעה שפורסם ב"זו הדרך" בחודש יולי, טענתי כי ללא התארגנות יעילה תדעך המחאה ותעלם. עוד טענתי כי על המחאה לחדד מסרים, ולא להסתפק בבילי הקריאות הנשמעות בהפגנות: מפתחת חקירה בפרשת הצוללות ועד צדק לאיאד לאחלאק ולסלומון טקה. "מוקדם

לשער מה תהיה השפעתן של ההפגנות, אשר הולכות ומתרחבות מיום ליום. האם ישכילו הצעירים להתארגן ולפעול יחד להחלפת השלטון ולשינוי השיטה? בינתיים הם פועלים באופן יצירי ולא מאורגן", כתבתי אז, לאחר שהשתתפתי בכמה הפגנות בבלפור. התרשמתי אז שהאנרגיות גבוהות, והקריאות "מ-ה-פ-כ-ה" נשמעו ברחבי ירושלים.

ההפגנות נהנו אז מססגוניות רבה ומפרץ יצירתיות מבורך, שהיה בין השאר תוצאה של סגירות מוסדות התרבות בידי הממשלה. סמלים כמו הסוס הטריאני והצוללות הוורודות המתנפחות אמנם משכו תשומת לב ציבורית ועוררו אי-נחת בקרב היושבים במעון בבלפור, אבל בטווח הארוך הם אינם יכולים להיות תחליף לארגון פוליטי. ובכל זאת, רבים מהמפגינים, אז כהיום, ממשיכים להתעקש על "מחאה א-פוליטית" או "מחאה ללא מפלגות".

בספרו "מחלת הילדות של השמאליות בקומוניזם" כתב לנין: "והרי זוהי מהות מעשה הילדות של 'שלילת' ההשתתפות בפרלמנטריזם, שבאופן כה 'פשוט', 'קל', 'מהפכני', כביכול, חושבים 'לפתור' את המשימה הקשה של המאבק נגד ההשפעות הבורגניות-דמוקרטיות בתוך תנועת הפועלים, ולמעשה אך בורחים מפני צילם הם, אך מתעלמים מכל קושי הם, נפטרים ממנו במילים בלבד. ניצול בורגני של המקומות הנוחים בפרלמנט, סילוף רפורמיסטי של העבודה בפרלמנט, שיגרה קרתנית תפלה – אין ספק, כי כל אלו הם הקווים האופייניים הרגילים והמכריעים, אשר מוליד הקפיטליזם בכל אתר, ולא רק מחוץ לתנועת הפועלים, אלא גם בתוכה".

מילותיו של לנין, שהתפרסמו לפני 100 שנים בדיוק, מצביעות על שתי הסכנות הנשקפות למחאה: שלילת ההשתתפות הפוליטית בהיעדר ארגון פוליטי-מפלגתי מחד-

באניברסיטת בן גוריון החליטו להעניק שי לאנשי "אם תרצו"

מצטרפים לתנועה פשיסטית ומקבלים נק"ז

יש להם מלשינון והם מתפרצים לשיעורים של מרצים שלדעתם מוטים שמאלה – ומפוצצים אותם. ח"כ כסיף הדגיש שמדובר בארגון המזוהה עם תנועת הליכוד, וכי הנהלים אוסרים להעניק נקודות זכות למתנדבים בגוף בעל קשר מפלגתי. הוא קרא פסיקה של השופט הנדל ממנה עולה כי הארגון תמך במהלך הבחירות במועמדותו של ראש הממשלה בנימין נתניהו.

אנשי "אם תרצו" לא שלחו נציג לשיבה וכך נהג גם המשרד להשכלה גבוהה. חשוב להזכיר כי השר להשכלה גבוהה זאב אלקין הוא תומך ותיק של "אם תרצו" המשתתף בכינוסים השנתיים שמקיים הארגון. "השר להשכלה גבוהה ומים ממלא פיו מים כשהוא מדבר על השכלה גבוהה", הגיב ח"כ כסיף.

היועצת המשפטית של אניברסיטת בן גוריון, עו"ד תמר מונד, היתממה בישיבה: "לא הייתה לנו כל אינדיקציה ש'אם תרצו' היא תנועה מפלגתית. נבדוק את הציטוט של השופט הנדל". עוד הוסיפה כי המונח "פוליטי" הוא "רחב מאוד וכולל קשת רחבה מאוד, ולכן אניברסיטת בן גוריון נדרשה לתכלית של החוק ומתוך תפיסת עולם ליברלית בחרה בפרשנות המצרה למונח 'פוליטי'".

להוציא אותם אל מחוץ לחוק

ח"כ יוסף ג'בארין (חד"ש – הרשימה המשותפת), לשעבר מרצה למשפטים באוניברסיטת חיפה, הדגיש במהלך הישיבה: "אני לא מבין איך האקדמיה יכולה לשתף פעולה עם הפצת שנאה ועם פסילה של האחר. האקדמיה היא מקום של קידום ערכי השוויון, הסובלנות וכיבוד זכויות האחר. אין מקום בשיח הזה לפעילות כה פסולה".

ח"כ ג'אבר עסאקלה (חד"ש – הרשימה המשותפת) קרא בישיבה להוציא את הארגון אל מחוץ לחוק. לדבריו, "זרעי התנועות הפשיסטיות נזרעו בקרקע מזה זמן רב. כשהייתי סטודנט היה בקמפוס תא של הימין שהתמקד, לרבות באלימות, במטרה אחת – למנוע מהסטודנטים הערבים פעילות באוניברסיטה. כמה מהפעילים של תא זה מככבים היום כשרים בממשלה. אני קורא מכאן: אם יש שר משפטים עם עמוד שדרה אמיתי, עמותה כזאת צריכה להימחק ממרשם העמותות כי היא תנועה גזענית ופשיסטית. תנועות פשיסטיות מסוג זה צריך להוציא אל מחוץ לחוק".

פרופ' אורן יפתחאל, מאוניברסיטת בן גוריון, הוסיף: "הארגון פעל הכי חזק נגד האוניברסיטה שלנו, כולל סחיטה בסגנון המאפיה באמצעות מצלמות נסתרות של הנשיאה לשעבר רבקה כרמי. הם רצו לסגור את המחלקה המצטיינת ביותר בארץ בטיעון פוליטי והסגירה נמנעה ברגע האחרון".

בסיום הדיון המליצה הוועדה לשמור מכל משמר על החופש האקדמי ועל האוטונומיה של המוסדות האקדמיים. כמו כן קראה הוועדה לא לאפשר מתן נקודות זכות עבור התנדבות בתנועת "אם תרצו" בשל קשריה המפלגתיים, ובעיקר בשל פעילותה נגד החופש האקדמי. עוד המליצה הוועדה לאסור על פעילות התנועה בקמפוסים כל עוד זו חותרת תחת החופש האקדמי, מסיתה ומאיימת על מרצים וסטודנטים החולקים על דרכה, ומפיצה שנאה למתנגדיה תוך שימוש באלימות. בנוסף קראה הוועדה לשר המשפטים לבחון את עצם חוקיות קיומה של התנועה הפשיסטית.

נ"ע

לפני כשבועיים פורסם בדף הפייסבוק של "אם תרצו" (ר' צילום), כי סטודנט באוניברסיטת בן גוריון המצטרף לפעילות התנועה הפשיסטית יזכה בשתי נקודות זכות בדרכו אל התואר האקדמי הנכסף. יש להבהיר: האוניברסיטה היא המעניקה נקודות זכות עבור עמידה בהצלחה בדרישות הקורסים או, במשורה, בעקבות פעילות חברתית-התנדבותית. כך שהפרסום נעשה באישורה של הנהלת האוניברסיטה.

"הארץ" דיווח על השערורייה לראשונה, ובעקבות פרסום הידיעה התעורר גל מחאה בקמפוס הדרומי ומחוצה לו. אנשי "אם תרצו" פועלים מזה שנים נגד מרצים בבן גוריון, דורשים את פיטוריהם של אנשי שמאל ואף ניסו, ללא הצלחה, לסגור את המחלקה לפוליטיקה וממשל – בסיועם של פוליטיקאים מן הימין ובעידודה של ממשלת נתניהו.

למחרת הפרסום חתמו יותר מ-240 מרצים במוסד להשכלה גבוהה על עצומה שנשלחה לנשיא האוניברסיטה פרופ' דניאל חיימוביץ' ולרקטור פרופ' חיים היימס. בעצומה נאמר כי "אם תרצו" היא תנועה פוליטית אלימה שפעילותה "כוללת רדיפה של מרצים, הקלטת שיעורים בסתר והקמת אתרי השמצות למרצים". "אנו דורשות ודורשים מהנהלת האוניברסיטה לפעול מיד לביטול האישור שניתן", הדגישו. תאי הסטודנטים של חד"ש, מרצ, העבודה, כחול לבן ועומדים ביחד שיגרו יחד מסר דומה לראשי המוסד. הפעילים טרם קיבלו מענה לפנייתם.

ארגון התומך בממשלת הימין

ועדת המשנה להשכלה גבוהה בראשות ח"כ עופר כסיף (חד"ש – הרשימה המשותפת) קיימה בשבוע שעבר (25.11) דיון בהחלטת בן גוריון להעניק שתי נקודות זכות אקדמאיות עבור התנדבות ב"אם תרצו".

בפתח הישיבה אמר ח"כ כסיף כי "אם תרצו" דורש את רעתו של החופש האקדמי, והדגיש: "אין אקדמיה ללא מחשבה עצמאית, הטלת ספק במובן מאליו וביקורת עצמית. 'אם תרצו' רודפים מרצים שהם מגדירים כאנשי שמאל, כאשר הם אלה שקובעים מה שמאל ומה לא לפי ההשקפות שלהם.

רשמים ממפגש עם ההוגה האקו-סוציאליסטי ג'ון בלמי פוסטר

מהפכה אקולוגית תמנע אסון

מוגבלת. המשבר, אפוא, הוא תוצר של המבנה הכלכלי של החברה הקפיטליסטית.

בנקודה זו בדבריו נדרש פוסטר לרעיון הקרע המטבולי של מרקס. לפי רעיון זה, תהליך הייצור מחולל חילוף חומרים בין בני האדם לכדור הארץ, וכי בשינוי כדור הארץ, אנו משנים את חילוף החומרים בינינו לבין. הקרע המטבולי שיצר הקפיטליזם הוא ניכור בין בני האדם לבין הטבע. הקרע המטבולי מושרש בייצור ויחסו לטבע מתווך באמצעות שיטת הייצור הקפיטליסטית וההיגיון הפנימי שלה. מרקס, שסבר כי עלינו להגן על כדור הארץ למען הדורות הבאים, טען כי הסוציאליזם יספק הגנה זו. אין ביכולתו של הקפיטליזם לפתור את הקרע המטבולי ואת הניכור בין האדם לבין הטבע, שכן הוא הגורם המחולל אותם. לפיכך, רק ניתוח מרקסיסטי מסוגל להבין באמת את המשבר האקולוגי. ב"הקפיטל" מגדיר מרקס את הסוציאליזם כרגולציה רציונלית של המטבוליזם בין בני אדם לבין הטבע באופן אשר יישמר אנרגיה מחד גיסא, ויאפשר פיתוח אנושי מאידך גיסא. השקפתו של מרקס קידמה התפתחות אנושית בת קיימא כמפתח לסוציאליזם, וכיום ברורה ביתר שאת חשיבותה.

סוגיית האימפריאליזם עלתה גם היא בדיון: פוסטר הזכיר כי ידוע לכל שהמדינות העניות ייפגעו קשה יותר בשלב הראשון של משבר האקלים. מבחינה מדעית, מדינות חצי הכדור הדרומי יפגעו יותר ממדינות חצי הכדור הצפוני. זאת חרף אחריותן של המדינות העשירות בחצי הכדור הצפוני למרבית הפליטה של גזי החממה. תגובתן האיטית למשבר נובעת ככל הנראה מעובדה זו. במשרד החוץ האמריקאי אף מתקיימים דיונים, לא בשאלה כיצד למנוע את האסון האקולוגי, אלא איך לנצל לשם הגברת כוחן של ארצות המערב. הפגיעה בחצי הכדור הדרומי תתבטא, לדברי פוסטר, במהלך תקופה היסטורית קצרה יחסית, במאות מיליונים של פליטי אקלים.

המהפכה האקולוגית היא, כשם שהגדיר זאת מרקס ב"מניפסט הקומוניסטי" - "שינוי מהפכני של החברה כולה". בסיס השינוי יהיה "הפרולטריון הסביבתי". מרידות הפועלים הגדולות, כפי שניתח פרידריך אנגלס, מתרחשות כאשר תנאי העבודה והתנאים הסביבתיים - מזון, סניטציה, דיור - מתדרדרים. על רקע שילוב זה מתגבש מאבק מעמדי חריף, כאשר עבור הנאבקים לא משנה אם המאבק פרץ בשל תנאים כלכליים או אקלימיים, אלא משנה הידיעה שיש להפנותו נגד המערכת שדרדרה אותם. פסימיות, סיכס פוסטר, אינה אופציה, שכן האפשרויות הן מהפכה או חורבן. התפתחות אנושית בת קיימא היא היעד - והדרך אליה היא הסוציאליזם.

אדם אלי

ג'ון בלמי פוסטר, עורך הירחון המרקסיסטי "מונת'לי ריווי" ומחשובי ההוגים האקו-סוציאליסטים, התארח לאחרונה (18.11) במפגש זום ציבורי מקוון שנערך ביוזמת סניף תל אביב של מק". המפגש התקיים בסיכומה של סדרת מפגשי קריאה ודיון בספרו של פוסטר מ-2009 "המהפכה האקולוגית", שחברי הסניף תרגמו לעברית חלקים ממנו. סדרת המפגשים היא חלק מיוזמה כוללת לחשוף את הקהל קורא העברית לחיבוריהם של הוגים מרקסיסטיים מודרניים חשובים, ולהעמיק את החינוך הרעיוני המרקסיסטי בקרב חברי המפלגה ותומכיה.

ג'ון בלמי פוסטר (צילום: קרן רוזה לוקסמבורג)

בראשית דבריו איזכר פוסטר את הדילמה שהציגה רוזה לוקסמבורג בדבר "סוציאליזם או ברבריות", והבהיר, כי הדילמה עמה מתמודדת האנושות כיום היא: "המהפכה האקולוגית או הרס אקולוגי". הרס אקולוגי, אמר, הוא גורל גורע מברבריות, שכן משמעותו היא השמדה. הבחירה אליה מובילה אותנו כיום המערכת הקפיטליסטית היא השמדה אקולוגית. במסגרת חלקים מסוימים, העניינים יותר של כדור הארץ, יהיו אלה שייפגעו ויושעו ראשונים, אך בסופו של דבר יושפע ממנה העולם כולו.

לטענתו, בעשור שחלף מאז פרסום ספרו נפוצה ההכרה כי מהפכה אקולוגית היא כורח המציאות, וכי פתרונות רפורמיסטיים לא יספיקו. לאחר הכשלון של ועידת האקלים ב-2009, החלה לחלחל ההכרה כי המדינות המתועשות לא יעשו דבר על מנת לבלום את סכנת ההרס האקולוגי. לכן על תנועות המונים להתארגן ולדרוש מהפכה של ממש, ולא להסתמך על הסכמים וולונטריים נתמכי תאגידים, שההבטחות הכלולות בהן ריקות מתוכן. בעקבות דו"ח הפאנל הבין-ממשלתי לשינוי האקלים מ-2018, אמר פוסטר, ראינו תנועה אקלימית הולכת וגדלה, ניסיון להציע "גרין ניו דיל" - על כל מגבלותיו - וגלי מחאה של "המרד בהכחדה" שבשיאם סגרו את לונדון. אולם תנופת התארגנות זו נבלמה בשל משבר הקורונה. משבר אשר כשלעצמו, כפי שהצביע פוסטר, קשור ישירות בהרס הסביבה בידי האדם.

המחשבה כי פיתוחים טכנולוגיים או מעבר לאנרגיות חלופיות יבלמו את המשבר וזאת ללא שינוי המבנה החברתי שגרם לו, טען פוסטר, היא נאיבית: הקפיטליזם, על שיטות הייצור, הצריכה והצבר ההון שלו הוא ליבת המשבר, והוא שמונע את פתרונו. פוסטר הדגיש כי משבר האקלים הוא רק חלק ממשבר אקולוגי כולל: מבין תשעת הגבולות הפלנטריים, חצינו כבר את הקו האדום בנוגע לשינוי האקלים, אך גם ביחס למחזורי החנקן והזרחן ולהכחדת המינים. הפגיעה באיזון הביולוגי תוביל, אם לא תיבלם, גם למחסור במי שתייה, להתחממות אוקיינוסים, לכריתת יערות ועוד. חשיבה דיאלקטית מראה לנו כי ככל שאנו מגדילים את היקף הכלכלה, כך אנו מפעילים עוד לחץ על מערכת פלנטרית

המלחמה בנגורנו קרבאך והשלכותיה

האזרבייג'נים מעשי טבח בארמנים. בשנת 1918 הוקמו מדינות עצמאיות בארמניה ובאזרבייג'ן בשליטת הלאומנים: הדשנקים בארמניה ומפלגת "מוסאוואת" באזרבייג'ן. כוחות אלה ביצעו טיהור אתני נגד המיעוטים בשטחי שלטונם. מוסאוואת קיבלה סיוע מתורכיה, ואילו בדשנקים תמכה בריטניה. בשנת 1920 השתלט הצבא האדום על אזרבייג'ן ועל ארמניה ושם סוף למעשי האלימות ההדדיים ולניסיונות הטיהור האתני.

ב-1920 היו שתי המדינות לרפובליקות החברות בברית המועצות, וזו ביצעה חלוקה מחדש של שטחיהן. חבל נגורנו קרבאך, שרוב תושביו ארמנים, הפך אוטונומיה ארמנית בתוך אזרבייג'ן. לאזור אין גבול עם ארמניה. לפני 1918 הייתה שושה, העיר המרכזית באזור, עיר מעורבת. כאשר תקפו לאומנים אזרבייג'נים בשושה את הארמנים נמלטו האחרונים לעיר חאנקנדי, שהפכה בירת המחוז ושמה שונה לסטפנקרט. במהלך עשרות שנותיה של ברית המועצות לא נרשמו עימותים בין שני העמים, ובמלחמת העולם השנייה הם נלחמו יחדיו נגד הצורך הנאצי.

בשנת 1987 פרץ שוב העימות בין שני העמים. תנועה בדלנית ארמנית התעוררה במחוז המוחלש מבחינה כלכלית בעקבות מינוי יו"ר קולחוז אזרבייג'ני בכפר בעל הרוב הארמני צ'רדחלי. הבדלנים ביקשו לנתק את האזור מאזרבייג'ן ולאחד אותו עם ארמניה.

הארמנים היו אז למעלה מ-75 אחוזים מאוכלוסיית האזור. אך הנהגת ברה"מ סירבה לדרישת הבדלנים להתאחד עם ארמניה, כיוון שגם ברפובליקות סובייטיות אחרות נמצאו אזורים מעורבים מבחינה לאומית שהפכו סלע מחלוקת. עם זאת, רבים מתושבי ארמניה תמכו באיחוד. סכסוך זה הוביל לעימותים בין שני העמים, לרבות מעשי אלימות הדדיים. כתוצאה מכך, בשנת 1989 נמלטו המוני ארמנים מאזרבייג'ן, ואזרבייג'נים רבים נמלטו מארמניה.

הסכסוך הלאומי הדרדר למלחמה בין ארמניה ואזרבייג'ן בשנים 1992-1994, מיד לאחר שהוכרזו מדינות עצמאיות בעקבות התפרקות ברה"מ. בשנת 1992 הכריזה ארצאך (נגורנו קרבאך) על עצמאות, וממשלת אזרבייג'ן שיגרה לאזור כוחות צבא על מנת להשיב את שליטתה בו. ארצאך הצליחה לשמור על עצמאותה בסיוע צבא ארמניה ואפילו השתלטה על שבעה אזורים מסביב למחוז, אך איבדה שלושה אזורים קטנים יותר בשטחה. המלחמה לוותה בטיהור אתני הדדי. ארמניה לא הכירה באופן רשמי בעצמאותה של נגורנו קרבאך, אך הציעה להחזיר לאזרבייג'ן שטחים מסביב לארצאך, ללא חבל לאצ'ין המחבר בין המחוז לארמניה, וזאת בתמורה להכרה מצד אזרבייג'ן בצירוף המחוז לארמניה. בספטמבר האחרון פתחה אזרבייג'ן במתקפה והשתלטה על כשליש משטח המחוז. לאחר מכן נחתם הסכם הפסקת האש בתיווך רוסיה, לפיו תיסוג ארמניה מעוד שליש מהשטח שנותר בשליטתה.

אזרבייג'ן מקבלת סיוע צבאי ופוליטי מתורכיה ומישראל. בארמניה מכהן ראש ממשלה פרו-מערבי, ניקול פשיניאן, הנתמך בידי מנהיגי הפזורה הארמנית בארה"ב ובאירופה. פשיניאן היה מוכן למסור את מחוז ארצאך כולו לאזרבייג'ן. אך בעקבות התערבותה של רוסיה, נותר חלק מהמחוז בשליטה ארמנית. בעקבות הסכם הפסקת האש, פרץ בארמניה משבר פוליטי חריף שלא ניתן לשער כיצד יסתיים.

שמעון קורנפלד

נשיא אזרבייג'ן אילהם אלייב וראש ממשלת ארמניה ניקול פשיניאן חתמו, בתיווכו של נשיא רוסיה ולדימיר פוטין, ב-9 בנובמבר על הסכם הפסקת אש. ההסכם סיים את המלחמה בחבל נגורנו קרבאך, שנמשכה כשישה שבועות ובמהלכה השיגה אזרבייג'ן הישגים טריטוריאליים רבים. צבא רוסיה יציב כוחות בארצאך, כפי שמכנים הארמנים את אזור נגורנו קרבאך, וישמור על הפסקת האש.

הסכסוך הלאומי בין ארמנים ואזרבייג'נים נמשך זמן רב. מעורבים בו האימפריאליזם האמריקאי והבריטי, תורכיה של רג'פ טאיפ ארדואן, קבוצות אסלאמיסטיות קיצוניות, רוסיה ואף ישראל כספקית נשק.

כבר בשנת 1905 פרץ עימות דמים ראשון באזורים שבהם חיו שני העמים זה בצד זה, ואלפים נהרגו. לאזור הגיעו גם פליטים ארמנים שנמלטו מהטבח שביצעה האימפריה העות'מאנית. בין אלה היו פעילי המפלגה הלאומנית הארמנית, שתבעה להקים מדינה עצמאית. ה"דשנקים" (המכונים כך על שם תנועתם, "דשנקצותיון") החלו לפעול באלימות נגד האזרבייג'נים. מנגד ביצעו הלאומנים

אירועים לציון 200 שנה להולדתו של אנגלס

אירועים לציון 200 שנה להולדתו של פרידריך אַנְגֶלְס נערכו השבוע ברחבי העולם. אנגלס היה ידידו, עמיתו ותומכו של קרל מרקס, ויחד הם כתבו ב-1848 את "מניפסט המפלגה הקומוניסטית" הנודע.

אנגלס נולד בעיר הפרוסית בארמן, לימים וופרטל. הוא היה הבן הבכור במשפחת תעשייני כותנה. לאחר שירותו הצבאי בברלין, נשלח אנגלס כנציג המשפחה למפעל בבעלותה במרכז תעשיית הטקסטיל דאז - מנצ'סטר באנגליה. בהישענו על ניסיון חייו ועל מחקר שערך במנצ'סטר, פרסם אנגלס ב-1845 את החיבור "מצבו של המעמד העובד באנגליה". חיבור זה, שתורגם אף לעברית, הוא ניתוח מפוכח של מצב הפרולטריון האנגלי במחצית הראשונה של המאה ה-19. כלולים בו היסודות להבנת העיר הקפיטליסטית המודרנית.

בהמשך חייו התיידד אנגלס עם מרקס, ויחד גיבשו את עקרונות היסוד של המטריאליזם ההיסטורי. אנגלס היה פעיל בהקמת האינטרנציונל הראשון (1864), התאגדות הפועלים הסוציאליסטית הבינלאומית הראשונה. בערוב ימיו היה אנגלס מעורב בהקמתו של האינטרנציונל השני (1889). הוא מת בלונדון ב-1895.

לדברי מנהיג מהפכת אוקטובר ו.א.י. לנין, "לאחר מותו של מרקס ב-1883, הפך אנגלס מורה הדרך של הסוציאליסטים האירופים". אנגלס דאג להוציא לאור את הכרכים השני והשלישי של "הקפיטל" מאת מרקס. כמו כן פרסם שורה ארוכה של ספרים ומאמרים שעסקו בכלכלה, בחברה, בפוליטיקה, בסוציאליזם, במתמטיקה, בסביבה ואף בתכנון עירוני.

עם ספריו הידועים ביותר של אנגלס נמנים: "עקרונות הקומוניזם", "אנטי-דיהיינג", "מסוציאליזם אוטופי לסוציאליזם מדעי", "מקור המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה", "המשפחה הקדושה" ו"הדיאלקטיקה של הטבע".

מפגשים עם נתן זך

מכפר קרע לכיכר רבין

בגיליון "זו הדרך" האחרון פרסם המשורר איתן קלינסקי את זיכרונותיו מהמפגש עם המשורר נתן זך, איש השלום ואחוות העמים, שהלך לעולמו בתחילת נובמבר. שירתו של זך תורגמה לשפות רבות ובהן ערבית.

בשנים 2005-2008 ניהלתי את בית הספר התיכון בכפר קרע. כחלק מהפעילות התרבותית והספרותית בבית הספר הזמנו את נתן זך למפגש עם התלמידים, במהלכו קרא משיריו. היה זה המפגש הראשון ביננו. לאחר המפגש הזמנתי אותו לחדרי בבית הספר, ושוחחנו על השלום ועל השירה הערבית והעברית. בסופה של השיחה המרתקת העניק לי זך במתנה ספר שירים של ראשד חוסיין בתרגום לעברית. כך החלה הידירות ביננו שנמשכה כעשור.

לאחר שסיימתי את תפקידי כמנהל התיכון, התפנית יותר לעשייה הספרותית, ובייחוד להוצאת הירחון "אל-אצל" ("התיקון"). בפברואר 2009 שלחתי לזך שני גיליונות מכתב העת וצירפתי מכתב אישי. ברוב אדיבותו הוא השיב מייד ואף ביקש לחתום על מנזר.

בספטמבר 2015 שלח אלי זך מכתב בעקבות פרסום תרגום ערבי של אחד משיריו, שהופיע בירחון בתרגומו של פרופ' נעים עראידי המנוח. בתגובה שלחתי לו צילום של שירי "דני בא" שפורסם אז בשבועון "זו הדרך". כך כתב זך: "התרגומי מאוד למקרא התרגום המצויין של שירי שהופיע ב'אל-אצל' אחי, בידי המשורר נעים עראידי. והנה שמחתי גברה בקריאת שירך 'דני בא', הבא גם הוא 'על גלגלים' למען זכות הפלסטינים למדינה משלהם. נראה לי שהלב של שנינו הוא באמת במקומו הנכון – בצד שמאל. בכל פעם שתזמין אותי להצטרף לוועידה או הפגנה במאבק היהודי-ערבי לאחוות שני העמים – אני איתך ואין אלו מילים ריקות בלבד. בעיני, כתב העת שאתה עורך הוא באמת 'נר לחברה שוחרת שלום' ולפיכך איענה לכל בקשותיך".

עוד כתב זך: "בהזדמנות זו אני מצרף גם העתק צילום שלי עם יאסר ערפאת ואמיל חביבי בעת ניסוח הסכם שלום פלסטיני-ישראלי שבו נטלתי חלק פעיל ואשר אושר ע"י כל השלושה. הצילום יופיע גם בספר שירי האחרון העומד להתפרסם בעוד כמה חודשים".

לדבריו, "כמה דם ודמעות יכולנו למנוע מבני שני העמים אם ההסכם היה הופך למציאות. ידידי, מגילת ההסכם החתום מצויה בידי הצייר הישראלי גרשון קניספל שהיגר לברזיל והעתק נמצא בביתו בחיפה".

לאחר קריאת מכתב מרגש זה החלטנו לראיין אותו עבור "אל-אצל"אח. קבענו מועד לפגישה בביתו שהיה סמוך לכיכר רבין וראיינו אותו. הראיין אכן פורסם, יחד עם תמונתו בלוויית ערפאת וחביבי – כבקשתו.

בשיחה הביע המשורר את מורת רוחו מהמצב הפוליטי בארץ: מעליית הגזענות, התעצמות הימין וההקצנה

הלאומנית. "כאן מול ביתי נרצח רבין!", הדגיש בשיחה שקיימנו עמו חבר מערכת הירחון ד"ר יוסף בשארה ואני. בסוף הראיין העניק לנו במתנה שלושה ספרים ובהם אסופה של כל שיריו, ובקש שנתרגמם לערבית ונפרסמו בירחון כמה שנוכל. ד"ר בשארה ואני השתדלנו לעמוד בכך ואכן פרסמנו כמה משיריו בתרגומינו, אך לא עלה בידינו לפרסם את כל מה שתרגמנו.

זך נהג לפרסם בעיתון "הארץ" מודעות פוליטיות על חשבוננו, בהן הביע התנגדות לכיבוש ותמיכה בשלום וביושב ראש הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס. ב-19 בינואר 2015 פרסם ב"הארץ": "לאבו מאזן, ברכות בדרך לביה"ד בהאג". כעבור שנה, ב-25 בינואר 2016, היה תוכן המודעה ב"הארץ": "למחמוד עבאס – תחזקנה ידיך. פרופ' נתן זך ניצול היטלר, בוגר מלחמת העצמאות הישראלית, קצין מודיעין במטה הכללי, 1950". במודעה שפרסם זך ב-2014, אף היא ב"הארץ", תחת הכותרת "הפשיזם חוזר בשלושה מקומות" – ישראל, ארצות הברית ואירופה, הסביר מדוע צומחות תופעות פשיסטיות ברחבי העולם.

בשנים האחרונות שמרנו על קשר טלפוני עד שלא היה יכול לתקשר באופן ברור. לאחר שהועבר לבית אבות בגלל בריאותו הלקויה, נותק הקשר. במותו אבדנו ידיד יקר לירחון "אל-אצל"אח, שהיה איש שלום ואחוות אמיתי, מהסוג הנחוצ כל כך לחברה הישראלית. השירה העברית איבדה אחד מעמודי התווך שלה; אדם שחשב לשחרר את השירה מכבליה. יהי זכרו ברוך.

מופיד צידאו

ספר חדש בהוצאת פרדס

כשאבן נעשית מולדת

"כשאבן נעשית מולדת" שפורסם באחרונה בעברית הוא קובץ בן חמישה עשר סיפורים ורשימות. זה מבחר קטן מתוך פרסומיו הרבים של ד"ר חתם עיד ח'ורי בעיתונות הערבית בישראל, ובהם ב"אל-אתיחאד". רובם פורסמו בספרו "מאסיאת" ("פנינים", 2017).

הספר, שראה אור בהוצאת "פרדס" החיפאית, מכיל תרגומים שעשה אבנר גלעד, פרופסור אמריטוס בחוג להיסטוריה של המזרח התיכון באוניברסיטת חיפה.

כתיבתו של חתם ח'ורי נמצאת על הגבול שבין סיפור ורשימה עיתונאית. בקטעי השערים "סיפורים מהחיים" ו"הרהורים על המצב", היא מבוססת בעיקר על מציאות חיה, על אפיזודות מחיי היום-יום של הציבור הערבי-פלסטיני בישראל. בקטעים הכלולים בשערים "נפפה וגלות" ו"גלות ושיבה" מפליגה כתיבתו אל העבר וכוללת יסודות דוקומנטריים ומדומיינים כאחד ובעלי מאפיינים ספרותיים מובהקים: לשון עשירה ומסוגנת לפי מיטב המסורת של הספרות הערבית, מתובלת פה ושם בערבית מדוברת, בהומור, באנקדוטות ובקטעי שירה. כתיבתו מעוררת בקוראים סקרנות ואף מתח, ולעתים טווה עלילות בלתי גמורות המותירות מרחב לדמיון.

המחבר מאיר את הטרגדיה הפלסטינית מנקודת ראותם האישית של הקורבנות, את סבלם הנורא אך גם את כוחות הנפש שהביאו פליטים לפתוח דף חדש בגלות ולהשתקם בה, או להיאחז באדמתם כאן נגד ניסיונות עקירה ונישול.

כתיבתו של חתם עיד ח'ורי בוקעת מתוך זיכרונות ומאבקים – בעבר ובהווה.

מקיסריה ועד לבלפור

מהם מיצגי צוללות. השיירה שיצאה מקיסריה עברה ליד בסיס הקריה בתל אביב, שם נאספו כמה מאות אנשים. בגשר עין-חמד שליד ירושלים הפגינו כ-200, ואחד מהם עוכב בידי שוטר בחשד שריסס כתובת. מתנועת הדגלים השחורים נמסר: "עוד שבוע נורא עבר על עם ישראל, עוד שבוע בו נתניהו מרסק את הכלכלה ונכשל בטיפול בקורונה, אבל שובר שיאים חדשים של הסתה ושיסוי נגד אזרחי המדינה. לאזרחי ולאזרחיות המדינה מגיעות תקווה ואחדות וממשלה שמעבירה תקציב ועובדת עבורם".

המחלקה לחקירות שוטרים הגישה (29.11) לבית משפט השלום בראשון לציון כתב אישום נגד סגן ניצב ניסו גואטה, קצין משטרה ממרחב ציון בירושלים, בגין תקיפה של מפגין וצלם עיתונות בהפגנה בכיכר פריס לפני כשלושה חודשים. מתנועת קריים מיניסטר נמסר: "כתב אישום חמור שלא מותר מקום לספק – אסור שגואטה יישאר עוד יום אחד במשטרה. כל זמן שהאיש ממשיך ללבוש מדים עובר מסר מסוכן לפיו המשטרה מגבה שוטרים אלימים. מקרה גואטה מוכיח שוב שמשטרת ירושלים בראשות משרתו של אוהנה, דורון ידיד, היא משטרה פוליטית שעושה הכל כדי לחבל במחאה. הגיבוי המלא שקיבל גואטה והטענות השקריות לפיהן הותקף, מעידים על תרבות ארגונית קלוקלת של טיוח שיטתי. הגיע הזמן לבדק בית במחוז ירושלים. יש לעשות הכל כדי שדורון ידיד המטיח לא יהיה מפכ"ל".

חד"ש - סניף תל אביב

היום שאחרי טראמפ - והיום שאחרי נתניהו
דיון מקוון בהשתתפות ח"כ עאידה תומא-סלימאן
יום שלישי, 8.12, בשעה 19:30; פרטים נוספים בפייסבוק

חד"ש - הסעה להפגנה בבלפור

הסעה מת"א להפגנה בכיכר פריס
מוצ"ש, 5.12, בשעה 19:00, פרטים נוספים בפייסבוק

גלריה הגדה השמאלית

פתיחת התערוכה: "חופשה ללא תשלום"
מיצירות שני סאסי, שיראל ספרא, שירי לס וסיון לביא
יום חמישי, 3.12, בשעה 20:00, אחד העם 70, ת"א

השבוע באתר "זו הדור"

מאבק הרשויות המקומיות
הדרוזיות והצ'רקסיות, 250 מיליון
שובתים בהודו, דו"ח על מצב

הפליטים, ההתנקשות באיראן, ועוד...

zoha.org.il

אלפים רבים הפגינו (28.11) ברחבי הארץ, זה השבוע ה-23, נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו וממשלתו הימנית המושחתת. בירושלים הפגינו אלפים סמוך למעון ראש הממשלה, וכאלף איש הפגינו ליד ביתו הפרטי בקיסריה. מולם נעמדו כמה עשרות תומכי נתניהו ובידיהם שלטים עליהם נכתב "סמולנים בוגדים", "שמאל שנאה", "לכו" וכן דגלי הליכוד. בכיכר רבין בתל אביב וביפו הפגינו מאות בכמה מוקדים בדרישה להקים ועדת חקירה ממלכתית בפרשת הצוללות. כ-300 מפגינים צעדו בת"א-יפו וחסמו כבישים. פעילי חד"ש ומק"י לקחו חלק בהפגנות בערים הגדולות, וכן קיימו משמרות מחאה בשורה של יישובים ערביים ובהם שפרעם, אום אל-פחם, טייבה וכפר יאסיף. עוד נערכו משמרות מחאה של הדגלים השחורים בצמתים, על הגשרים וברחובות מרכזיים בכל הארץ.

בהפגנה ליד מעון ראש הממשלה בירושלים נעצרו שני מפגינים "בחשד להפרעה לשוטרים". בהפגנה השתתפו יוצאי אתיופיה רבים. המפגינים מחו על דבריו של מפקד תחנת מוריה, ניצב-משנה קובי יעקבי, שמתח ביקורת על ההשוואה בין רצח הצעיר ממוצא אתיופי סלומון טקה לבין רצח הצעיר הפלסטיני איאד אל-חלאק וכינה את טקה "עברייני". יעקבי עצמו סייר באזור ופעילים קיבלו את פניו בקריאות זעם. בתום הפגנה שנערכה בנס ציונה, פרץ עימות בין מפגינים ל-15 צעירים שנשאו שלטים שעליהם נכתב "סמולנים בוגדים". לפי עדויות, הצעירים קיללו את המפגינים ובשלב מסוים הלם אחד מהם בדלת רכבו של אחד המפגינים ובמקום פרצה קטטה. שוטרים שהוזעקו למקום הפרידו בין הצדדים.

מוקדם יותר באותו יום יצאו יותר ממאה כלי רכב בשיירות מחאה לירושלים. מקיסריה יצאו כמאה כלי רכב ועל רבים

התארגנות העובדים הגדולה בעולם:

"להחרים את תוצרת ההתנחלויות"

לציון יום הסולידריות הבינלאומית עם העם הפלסטיני (29.11), קראה קונפדרציית האיגודים המקצועיים הבינלאומית (ITUC) להחרים את תוצרת ההתנחלויות שבשטחים הכבושים. הקונפדרציה היא התארגנות העובדים הבינלאומית הגדולה בעולם, המייצגת כ-200 מיליון עובדים ב-163 מדינות. יצוין שההסתדרות נמנית עם מייסדי הארגון ונציגה, משה פרידמן, מכהן בה כסגן נשיא.

כמו כן קראה הקונפדרציה להקים מדינה פלסטינית בצידה של ישראל בשטחים שנכבשו ב-1967, עם ירושלים המזרחית כבירתה. מזכ"לית הקונפדרציה, שראן בורו, מסרה כי "ההתנחלויות הן הפרה בוטה של החוק הבינלאומי". עוד אמרה: "אנו קוראים לתאגידים להפסיק את קשריהם עם ההתנחלויות הבלתי-חוקיות", והוסיפה: "רווחיהן של החברות הישראליות והרב-לאומיות בשטחים הכבושים מופקים על גבם של העובדים הפלסטינים. פועל מונע את התפתחות המשק הפלסטיני. כמו כן נותנים התאגידים יד לניצול משאבי הטבע הפלסטיניים ומקדמים סיפוח".